

МАШИННИЙ ПЕРЕКЛАД ТА ЙОГО ПОСТРЕДАГУВАННЯ ЯК ЗАСОБИ ФОРМУВАННЯ ОСНОВ ПЕРЕКЛАДАЦЬКОЇ КОМПЕТЕНЦІЇ

Науковий вісник Ужгородського університету. Серія: Філологія.

Випуск 1 (53)

УДК 378:81'255.2:6:[811.161.2+811.111]

DOI:10.24144/2663-6840/2025.1(53).78–83

Головаш І., Щербина Т. Машинний переклад та його постредагування як засоби формування основ перекладацької компетенції; кількість бібліографічних джерел – 10; мова українська.

Анотація. Метою статті є вивчення ролі машинного перекладу (МП) та його постредагування (ПР) у формуванні основ перекладацької компетенції філологів, а також визначення впливу МП на традиційні методи перекладу.

Актуальність дослідження полягає в потребі розвитку перекладацької компетенції у зв'язку з активним використанням технологій машинного перекладу та його постредагування в сучасній практиці перекладу. Інтеграція МП та ПР має значний вплив на ефективність перекладу, підвищуючи продуктивність і якість роботи перекладачів.

Мета статті – проаналізувати вплив МП на традиційні методи перекладу, оцінити переваги та недоліки постредагування. Реалізація поставленої мети передбачає виконання таких завдань: визначити необхідні навички для ефективного використання МП та ПР; зробити огляд спеціалізованих програм і платформ для постредагування; розробити орієнтовний порядок роботи з текстом у процесі ПР.

Дослідження виявило важливі складники перекладацької компетенції, зокрема знання та навички, необхідні для роботи з різними видами перекладу, включаючи письмовий, зорово-усний та синхронний. Автори також проаналізували найкращі програми та платформи для постредагування, такі як SDL Trados Studio, MemoQ, MateCat, і звернули увагу на переваги використання практик TAUS для підвищення якості ПР. Запропоновано покроковий порядок роботи з текстом, що включає визначення цільової аудиторії, стратегію перекладу та виявлення потенційних помилок в МП.

Машинний переклад та постредагування відіграють важливу роль у формуванні перекладацької компетенції, зокрема завдяки навичкам ефективного використання технологій та платформ. Підвищення обізнаності про типові помилки МП дозволяє постредакторам працювати ефективніше та зберігати час на перевірку перекладу. Це дослідження підтверджує важливість постійного розвитку перекладачів у напрямку використання новітніх технологій для досягнення високої якості перекладу.

Ключові слова: машинний переклад, постредагування, перекладацька компетенція, штучний інтелект, комп'ютерна лінгвістика.

Формулювання проблеми. Застосування комп'ютерних технологій для опрацювання інформації, зокрема для перекладу текстів, останнім часом набуває все більшої популярності.

Машинний переклад (МП) є одним із найбільш динамічних напрямів у галузі обробки природної мови. З його допомогою можна суттєво скоротити час і ресурси, необхідні для перекладу великих обсягів тексту, однак жодна із наявних сучасних систем не гарантує якісного передавання думки автора первинного тексту іншою мовою, а значить, не забезпечує адекватного відтворення інформації в ланцюжку автор – текст – читач. Отже, незважаючи на прогрес у сфері інформаційних технологій, якість автоматичних перекладів все ще потребує втручання людини для досягнення високих стандартів. Постредагування (ПР) стає важливим етапом у забезпеченні якості кінцевого продукту, що актуалізує вагомість навичок узгодження перекладу й оригінального тексту як однієї з ключових компетентностей майбутнього перекладача.

Аналіз досліджень. У науковій літературі особливості машинного перекладу і його постредагування неодноразово ставали об'єктом різноаспектних досліджень. Так, окреслено питання і перспективи розвитку машинного перекладу [Осіпа 2008],

репрезентовано специфіку використання автоматизованих технологій науково-технічного перекладу [Асоянц 2012], механізми, алгоритми й інструменти подальшого редагування текстів [Корольова, Жмаєва, Колчаг 2020].

Проблеми постредагування текстів як результатів машинного перекладу, зокрема їхньої еквівалентності оригіналу, порушує Ю. Стахмич [Таланова 2007]. Особливості постредагування машинного перекладу англомовних юридичних текстів розглянули О. Ходаковська й Л. Бабаєвська, зауваживши специфіку відтворення юридичної термінології: зважати на необхідність нейтрального відтворення юридичних термінів і брати до уваги етимологію терміноелементів [Ходаковська, Бабаєвська 2023, с. 156].

Аналізуючи тексти, створені за допомогою різних машинних перекладачів, науковці констатують низку проблем, з-поміж яких – спотворення преференційного змісту вихідного повідомлення, ненормативне використання варіантів відповідей, порушення вимог уніфікованості термінів, неможливість відтворення аббревіатур, неузгодженість морфологічних ознак мовних одиниць, належних до різних лексико-семантичних розрядів, буквальный переклад синтаксичних одиниць тощо [Корольова, Жмаєва, Колчаг 2020, с. 103].

Огляд наукової літератури засвідчує, що якісний переклад можливий лише за умови свідомого відбирання з-поміж сукупності запропонованих машиною мовних елементів найкращих відповідників, найбільш адекватних для передавання змісту оригіналу. Ці вимоги здатен забезпечити якісно підготовлений фахівець.

Мета дослідження – проаналізувати вплив МП на традиційні методи перекладу, оцінити переваги та недоліки постредагування. Реалізація поставленої мети передбачає виконання таких завдань: визначити необхідні навички для ефективного використання МП та ПР; зробити огляд спеціалізованих програм і платформ для постредагування; розробити орієнтовний порядок роботи з текстом у процесі ПР.

Методи та методика дослідження. У процесі дослідження використано такі методи: аналіз літератури – для вивчення наявних досліджень і теоретичних засад, пов'язаних з машинним перекладом (МП) та постредагуванням (ПР), а також для аналізу впливу МП на традиційні методи перекладу; компаративний аналіз – для порівняння різних платформ і програм для постредагування (SDL Trados Studio, MemoQ, MateCat) з огляду на їхню ефективність і функціональність відповідно до постредагування МП; описовий метод – для докладного опису основних складових перекладацької компетенції, що передбачають знання та навички, необхідні для роботи з різними видами перекладу, а також для розробки орієнтовного порядку роботи з текстом.

Виклад основного матеріалу. Інтеграція всіх аспектів буття нашої країни в європейський простір не тільки розширює горизонти професійної діяльності філологів, але й спричинює нові виклики, зокрема гостру конкуренцію, що зумовлює потребу визначення ефективних шляхів формування професійних якостей майбутніх перекладачів.

Професія перекладача вимагає широких знань – лінгвістичних, екстралінгвістичних, загальнокультурних в галузі країнознавства, історії і літератури, а також тих, що необхідні для перекладу текстів конкретних жанрів і стилів у спеціальних галузях – економіці, юриспруденції, політиці, освіті, медицині тощо [Таланова 2007, с. 12]. Окрім загальних, фахівець має також володіти спеціальними компетентностями в одному або декількох споріднених видах і формах перекладу (письмовому та усному, зорово-усному, абзацно-фразовому, послідовному, синхронному). Формування перекладацьких компетентностей потребує застосування сучасних методів збирання та опрацювання інформації, використання глобальних інформаційних мереж, автоматизованих пошукових систем, електронних баз даних, глосаріїв та довідників; проведення наукових досліджень у сфері професійної діяльності [Таланова 2007, с. 17], особливої уваги потребують також особистісні характеристики фахівця, зокрема ерудованість, культура мислення, здатність до самонавчання тощо.

Стрімкий розвиток технологій, поява штучного інтелекту зумовлюють виникнення законо-

мірного питання, чи не настане такий час, коли вся ця техніка зможе упоратись із перекладом взагалі без людини, і як подібні зміни впливають на зміст навчання майбутніх перекладачів – адже такий зміст має відповідати реальним умовам праці випускника закладу вищої освіти [Черноватий 2002, с. 85].

Нині існує багато засобів, що полегшують роботу перекладача: електронні словники, системи перекладацької пам'яті, програми забезпечення і підтримки локалізації та ін., однак найпопулярнішими стали системи машинного перекладу. З-поміж характерних особливостей процесу перетворення текстів однієї мови іншою дослідники називають багатоступінчасту систему розкодування інформації, процес якої можливий за наявності спеціальної комп'ютерної програми; актуальним напрямом діяльності є розробки з перекладу мовного потоку та можливості мінімізувати участь людини у сфері перекладу, що важливо для збереження конфіденційності інформації [Балакірева, Василенко, Данилов 2021, с. 298].

Від початку виникнення машинного перекладу (традиційно вважають подію 1954 р., названу «Джорджаунський експеримент») дотепер технології перетворення текстів однієї мови іншою зазнали кардинальних змін: упроваджено статистичні методи (Statistical Machine Translation, SMT), що дозволило отримувати більш точні переклади шляхом аналізу великих обсягів інформації; застосування методів нейронного машинного перекладу (Neural Machine Translation, NMT) уможливило враховувати контекст на рівні тексту. Найбільш відомими моделями NMT є Google Neural Machine Translation (GNMT) та OpenNMT, що демонструють значно вищу якість перекладу порівняно з попередніми програмами [Koehn 2010, с. 43]. Особливу увагу варто звернути на запропоновану в дослідженні «Attention is All You Need» [Koehn 2010] модель трансформера, яка значно покращила якість перекладу завдяки використанню механізму уваги та з урахуванням контексту всього речення.

Результати рейтингів наявних сервісів онлайн-перекладу за такими критеріями, як кількість користувачів та популярність сервісу в українськомовному сегменті мережі Інтернет, засвідчують найбільш популярні онлайн-ресурси машинного перекладу, доступні сучасним інтернет-користувачам: Google Translate, Bing Microsoft Translator, SYSTRAN Translate, REVERSO Online translator [Балакірева, Василенко, Данилов 2021, с. 298], переваги й недоліки використання систем Google Translate, Bing Microsoft Translator, SYSTRAN Translate, PROMT. Окремо проаналізовано в колективному дослідженні Г. Данилова, В. Балакіревої, К. Василенко [Балакірева, Василенко, Данилов 2021, с. 298–301].

Серед інших популярних систем машинного перекладу – Reverso Online Translator (більше 40 мільйонів користувачів щомісяця), вебсайт якого підтримує французька компанія Reverso-Softissimo. Привабливо, що всі можливості сайту безкоштов-

ні, сайт не вимагає обов'язкової реєстрації. Інформацію з різних багатомовних корпусів поєднує Reverso Context; використовуючи тексти фільмів, книг та урядових документів. Цей продукт дозволяє користувачеві отримати не лише переклад, але й аудіовідтворення тексту. Крім того, додаток надає можливості вивчати мови, використовуючи картки для запам'ятовування, згенеровані зі слів у реченнях-прикладках. Загальнодоступні перекладні та тлумачні словники та можливість редагувати отриманий переклад чи пропонувати свій надає програма Reverso Dictionary. Для перекладу документів, сайтів, комп'ютерних та мобільних програм, систематизування інформації надає програма Reverso Localize, тут є можливість так перевірити орфографію, правильність вживання граматичних форм тощо. Великими можливостями оперує Reverso Context, пропонуючи зокрема й машинне навчання в контексті двох мов.

З-поміж незаперечних переваг Reverso, як-от: опція передбачення слів за змістом під час введення тексту, використання 18 мов, можливості введення 10 000 символів, надання прикладів з літератури до пропонованого перекладу, можливості озвучення тексту тощо, – цей додаток має й недоліки: не розпізнає рукописний текст, немає функцій автогенерування транскрипції перекладу.

Система машинного перекладу Bing Microsoft Translator (виробник – компанія Microsoft) має переваги порівняно з попередньо аналізованим продуктом передусім щодо кількості мов (69 супроти 18), вона здійснює підтримку аудіо введення, є можливість автоматичного визначення мови. Однак у цьому додатку ліміт введення 5000 символів і відсутня функція словникової перевірки.

Світовий лідер у галузі систем машинного перекладу – французька компанія SYSTRAN – запропонувала сервіс онлайн-перекладу SYSTRAN Translate (оперує 41 мовою), яка підтримує аудіо введення і озвучує текст перекладу, автоматично визначає мову. Серед її переваг – наявність двох варіантів перекладу: Generic (простий) та IT (оброблений технологією SYSTRAN), а суттєвими недоліками є обмеження кількості символів (2000), відсутність можливості редагування перекладу; працює система лише з текстами.

Отже, висока швидкість, доступність, універсальність, конфіденційність машинного перекладу, його здатність оперувати понятійним апаратом суттєво поліпшує роботу фахівців, метою яких є відтворення інформації, представленою іноземною мовою. Однак якісний переклад передбачає не просто дослівне передавання текстів іншою мовою, але й урахування правил граматики, стилістичних особливостей тексту, логіко-сміслових акцентів, чого машина поки що не здатна забезпечити. Найбільшим недоліком машинного перекладу є його неспроможність правильної інтерпретації ідіом та фразеологізмів.

Спробуємо перекласти за допомогою програми Google перекладач деякі англійські ідіоми.

Приклад 1. *Ill weeds grow apace* – Швидко рос-

туть хворі бур'яни. Правильний еквівалентний переклад (ПЕП) – *Дурна трава в ріст іде*.

Приклад 2. *Find a mare's nest* – Знайти гніздо кобили (ПЕП – *Тицьнути пальцем у небо*).

Приклад 3. *Trim the sails to the wind* – Підпів'яйте вітрила за вітром (ПЕП – *Тримати ніс за вітром*).

Приклад 4. *To hell and gone* – До біса і нішов (ПЕП – *У біса на рогах*).

Як бачимо, МП робить дослівний переклад, а не шукає фразеологічні еквіваленти, тому такий переклад потребує постредагування.

Продовжимо наш експеримент та спробуємо перекласти українські фразеологізми англійською мовою.

Приклад 1. *Встати не з тієї ноги* – *To get up on the wrong foot* (ПЕП – *To get out of bed on the wrong side*).

Приклад 2. *Перти туману в очі* – *Throwing fog in your eyes* (ПЕП – *To draw the wool over someone's eyes*).

Приклад 3. *Душа в н'яти мікає* – *The soul is running away at the heels* (ПЕП – *One's heart sank into one's boots*).

Приклад 4. *Кров у жилах холоде* – *The blood in my veins is running cold* (ПЕП – *When hell freezes*).

І в цьому випадку маємо те саме – прямий переклад.

Наведемо ще кілька прикладів з ідіоматичними виразами, у яких вжите англійське слово “Hell”. Ці вирази дуже часто трапляються в англійській літературі, фільмах, у розмовній мові, зокрема в жаргонізмах тощо:

1) *to run hell-for-leather* – запустити пекло за шкіру (ПЕП – *бігти щосили*);

2) *to work like hell* – працювати як у пеклі (ПЕП – *працювати як чорт (наполегливо)*);

3) *to rain like hell* – дощувати, як пекло (ПЕП – *ліє як із відра*);

4) *like hell I will!* – як біс я буду (ПЕП – *чорта з два! / Дідька лисого!*);

5) *sure as hell* – точно як пекло (ПЕП – *звичайно, чорт забирай!*);

6) *it's as cold as hell* – так холодно, як у пеклі (ПЕП – *собачий холод*);

7) *to come hell and high water* – прийти пекло і висока вода (ПЕП – *пройти вогонь та воду*).

Розглянемо також науковий переклад з української мови на англійську. За приклад беремо назву статті: *Формування умінь самоосвітньої діяльності та навичок самоорганізації студентів при вивченні іноземної мови*.

Переклад: *Formation of self-educational skills and self-organization skills of students when learning a foreign language*.

Формально такий переклад можливий, але поки ще порядок слів ближчий до слов'янських мов, тому що в сучасній англійській мові головний іменник, як правило, має стояти в кінці речення. Тож це буде сформульоване трохи інакше: *Students self-educational and self-organization skills formation as learning a foreign language*.

Розглянемо як МП перекладе назви українських художніх творів.

За приклад візьмемо дві дуже відомі назви:

1. «Лісова пісня» Лесі Українки.

2. «У неділю рано зілля копала» Ольги Кобилянської.

МП1: *Лісова пісня* – *Forest song*. Цей переклад не відповідає значенню староукраїнського слова *пісня*, тому що *song* в англійській мові означає пісня, яку співають, а староукраїнське слово *пісня* означає оповідання. То коректний переклад в цьому випадку використовувати такі слова, як легенда або балада.

На думку авторів, коректний еквівалентний переклад – *The Forest Legend*.

МП2: *У неділю рано зілля копала* – *On Sunday morning, I dug up the potion*.

Цей переклад також не коректний. Тут маємо декілька помилок.

По-перше, МП використовує Past Simple – *dug up*, але ця часова форма дієслова не показує дію у прогресі, а констатує факт у минулому, тому коректно використати тут Past Continuous. Щодо лексики, то зовсім не правильне використання слова *potion* у значенні зілля. *Potion* означає рідка мікстура, а слово *копала* означає збирала, а не щось викопувала.

На думку авторів, коректний еквівалентний переклад з урахуванням еліпсиса в реченні – *Was gathering the herbs on early Sunday morning*.

Отже, машинний переклад не враховує сучасних запитів щодо відтворення культурних аспектів мовного матеріалу.

Як слушно зауважують дослідники, під час перекладу фразеологізмів тільки знання двох мов недостатньо, оскільки необхідно розуміти культурні особливості народів та добирати відповідні еквіваленти [Балакірева, Василенко, Данилов 2021, с. 302], у процесі перекладання радять перекласти всю фразу як цілісну одиницю, далі, якщо спроба була невдалою – словосполучення, що входять до її складу, і, нарешті, здійснювати дослівний переклад тих фрагментів тексту, які переклали першими двома способами [Балакірева, Василенко, Данилов 2021, с. 303].

Труднощі виникають і під час машинного перекладу назв художніх творів та виразів, у яких, крім змісту, необхідно передати емоції, експресію, образність, зберегти стиль твору, відтворити особливості культурних цінностей, дух епохи, гру слів, тонкощі гумору. Ще складніше перекладати поезію, де треба передати багатство художніх образів, засоби творення яких у кожній мові неповторні. Причинами виникнення аномативів у текстах, відтворених сучасними програмами перекладу, є порушення граматичних і лексичних норм, особливо неврахування багатства відтінків семантики слів. Тому, удосконалення систем автоматизації перекладу повинно бути спрямоване на створення ґрунтовної й надійної бази електронних словників, електронних корпусів текстів із ефективними механізмами пошуку та індексації. Крім того, відчутна потреба в удосконаленні підсистем граматичного

аналізу та синтезу, збільшенні обсягу контекстуального охоплення тексту та вдосконалення семантичних ланцюжків [Балакірева, Василенко, Данилов 2021, с. 305].

Таким чином, будь-який автоматичний переклад потребує постредагування – обов'язкової перевірки професійним перекладачем, яку називають постредагуванням.

Розрізняють два основні типи постредагування:

– незначне (light PE), що не потребує глибокого редагування стилю або точності, спрямоване на виправлення основних помилок та забезпечення зрозумілості тексту;

– повне постредагування (full PE), що передбачає докладне редагування, охоплює граматику, стилістику, точність та адекватність перекладу [Таланова 2007, с. 12].

Якість процесу постредагування поліпшує використання спеціалізованих програм та платформ, зокрема SDL Trados Studio, MemoQ, MateCat. Найкращі практики з рекомендаціями щодо підходів, інструментів та процедур постредагування машинного перекладу розробила TAUS (Translation Automation User Society).

Задля дотримання вимог до постредагування, визначених у міжнародному стандарті ISO 18587:2017, рекомендовано дотримуватися послідовних етапів. Визначивши цільову аудиторію, постредактор повинен прочитати оригінал і розробити стратегію його якісного перекладу. Ознайомившись із машинним перекладом, фахівець повинен визначити вдало перекладені частини (акцент на правильному відтворенні змісту) та в подальшій роботі орієнтуватися на них. Потрібно визначити елементи оригінального тексту, що викликають сумніви. Важливо не пропустити помилки, а також не захоплюватися надмірними виправленнями (тобто якщо МП правильний за змістом та відповідає вимогам замовника, не потрібно переписувати його на свій смак), інакше робота буде неефективною. Наприкінці ретельно перечитують текст, виконують фінальну перевірку граматики та термінології, зіставляють переклад й оригінал.

МП і постредагування відіграють важливу роль у підготовці майбутніх перекладачів. Використання практичних завдань з МП та постредагування, таких як порівняльний аналіз машинних перекладів перекладами людиною; виправлення помилок у текстах, перекладених машиною; оцінка якості машинного перекладу за допомогою різних метрик, таких як BLEU, METEOR, TER, у навчальному процесі є ефективним засобом підвищення перекладацької компетентності.

Висновки. Отже, машинний переклад та його постредагування є важливим складником сучасного процесу формування перекладацької компетентності. Використання технологій машинного перекладу змінює традиційні методи перекладу, пропонує нові можливості для підвищення ефективності та швидкості роботи. Постредагування стає важливим етапом у процесі перекладу, що вимагає спеціальних навичок для коригування машинних

помилки та адаптації тексту до мовних та культурних особливостей цільової аудиторії. Використання спеціалізованих програм і платформ, таких як SDL Trados Studio, MemoQ, MateCat, а також дотримання найкращих практик від TAUS дозволяє підвищити якість постредагування, зробити цей процес більш структурованим і результативним. Ключовим аспектом є також вміння постредатора

передбачити типові помилки машинного перекладу та ефективно їх усувати, що значно заощаджує час та підвищує точність кінцевого перекладу. Таким чином, у процесі навчання філологів важливо розвивати навички роботи з машинним перекладом і його постредагуванням, що є необхідними компетентностями для конкурентоздатності фахівця в сучасному перекладацькому середовищі.

Література

1. Асоянц П.Г. Автоматизовані технології науково-технічного перекладу. Київ: КНЛУ, 2012. 243 с.
2. Балакірева В., Василенко К., Данилов Г. Машинний переклад, системи машинного перекладу та їх специфіка. *Науковий вісник ПНПУ ім. К.Д. Ушинського*. 2021. № 33. С. 293–310.
3. Корольова Т.М., Жмаєва Н.С., Колчак Ю.І. Постредагування при машинному перекладі. *Науковий вісник ПНПУ ім. К.Д. Ушинського*. 2020. № 30. С. 102–119.
4. Муратова В.Ф. Формування перекладацької компетенції у сучасному глобалізованому суспільстві. *Science and Education a New Dimension. Philology*. 2017. Vol. (41), Issue: 145. С. 33–35.
5. Осіпа Л.В. Комп'ютерний переклад тексту за допомогою системи машинного перекладу PRAGMA. *Інформатика та інформаційні технології в навчальних закладах*. 2008. № 1 (13). С. 14–19.
6. Стахмич Ю.С. Адекватність та еквівалентність перекладу в контексті комп'ютерної лінгвістики. *Вісник Житомирського державного університету імені Івана Франка*. 2013. Вип. 66. С. 235–238.
7. Таланова Ж.П. Педагогічні умови формування професійного світогляду майбутнього перекладача: автореф. дис. ... канд. пед. наук: 13.00.04. Кіровоград. 2007. 20 с.
8. Ходаковська О.О., Бабаєвська Л.В. Машинний переклад англomовних юридичних текстів. Особливості постредагування. *Закарпатські філологічні студії*. 2023. Т. 1. Вип. 32. С. 156–161.
9. Черноватий Л. Проблеми машинного перекладу та його застосування у навчанні майбутніх перекладачів. *Наукові записки. Серія: Філологічні науки*. 2022. Вип. 202. С. 84–93.
10. Koehn P. Statistical Machine Translation. Cambridge: Cambridge University Press, 2010. 433 p.

References

1. Asoyants P. H. (2012) *Avtomatizovani tekhnolohii naukovo-tekhnichnoho perekladu* [Automated technologies of scientific and technical translation]. Kyiv: KNLU. 243 s. [in Ukrainian].
2. Balakirieva V., Vasylenko K., Danylov H. (2021) Mashynnyi pereklad, systemy mashynnoho perekladu ta yikh spetsyfyka [Machine translation, machine translation systems, and their specifics]. *Naukovyi visnyk PNPu im. K.D. Ushynskoho*. 2021. № 33. S. 293–310 [in Ukrainian].
3. Korolova T.M., Zhmaieva N.S., Kolchah Yu.I. (2020) Postredahuvannia pry mashynnomu perekladi [Post-editing in machine translation]. *Naukovyi visnyk PNPu im. K.D. Ushynskoho*. № 30. S. 102–119 [in Ukrainian].
4. Muratova V.F. (2017) Formuvannia perekladatskoi kompetentsii u suchasnomu hlobalizovanomu suspilstvi [Formation of translation competence in the modern globalized society]. *Science and Education a New Dimension. Philology*. Vol. (41), Issue: 145. S. 33–35 [in Ukrainian].
5. Osipa L.V. (2008) Kompiuternyi pereklad tekstu za dopomohoiu systemy mashynnoho perekladu PRAGMA [Computer translation of text using the PRAGMA machine translation system]. *Informatyka ta informatsiini tekhnolohii v navchalnykh zakladykh*. № 1 (13). S. 14–19 [in Ukrainian].
6. Stakhmych Yu.S. (2013) Adekvatnist ta ekvivalentnist perekladu v konteksti kompiuternoi linhvistyky [Adequacy and equivalence of translation in the context of computational linguistics]. *Visnyk Zhytomyrskoho derzhavnoho universytetu imeni Ivana Franka*. Vyp. 66. S. 235–238 [in Ukrainian].
7. Talanova Zh.P. (2007) Pedahohichni umovy formuvannia profesiinoho svitohliadu maibutnoho perekladacha [Pedagogical conditions for the formation of the professional worldview of the future translator]: avtoref. dys. ... kand. ped. nauk: 13.00.04. Kirovohrad. 20 s. [in Ukrainian].
8. Khodakovska O.O., Babaievska L.V. (2023) Mashynnyi pereklad anhlomovnykh yurydychnykh tekstiv. Osoblyvosti postredahuvannia. [Machine translation of English-language legal texts. Features of post-editing]. *Zakarpatski filolohichni studii*. T. 1. Vyp. 32. S. 156–161 [in Ukrainian].
9. Chernovaty L. (2022) Problemy mashynnoho perekladu ta yoho zastosuvannia u navchanni maibutnykh perekladachiv [Problems of machine translation and its application in the training of future translators]. *Naukovi zapysky. Seriya: Filolohichni nauky*. Vyp. 202. S. 84–93 [in Ukrainian].
10. Koehn P. (2010) Statistical Machine Translation. Cambridge: Cambridge University Press. 433 p. [in English].

ДЖЕРЕЛА

1. Bing Microsoft Translator. URL: <https://www.bing.com/translator>
2. Google Translate. URL: <https://translate.google.com.ua/?sl=uk&tl=en&op=translate>.
3. SYSTRAN Translate. URL: <https://trans-late.systran.net>.
4. Reverso. URL: <https://www.reverso.net>.

MACHINE TRANSLATION AND ITS POST-EDITING AS A MEANS OF THE TRANSLATION COMPETENCE FOUNDATIONS FORMING

Abstract. The purpose of our article is to study the role of machine translation (MT) and its post-editing (PE) in forming the foundations of translation competence of philologists, as well as to determine the impact of MT on traditional translation methods.

The relevance of the study lies in the need to develop translation competence in connection with the active use of machine translation technologies and its post-editing in modern translation practice. The integration of MT and PE has a significant impact on translation efficiency, increasing the productivity and quality of translators' work.

The purpose of the article is to analyze the impact of MT on traditional translation methods, to assess the advantages and disadvantages of post-editing. The implementation of the set goal involves the implementation of the following tasks: to determine the necessary skills for the effective use of MT and PE; to review specialized programs and platforms for post-editing; to develop an approximate procedure for working with text in the PE process.

The study identified important components of translation competence, including the knowledge and skills needed to work with different types of translation, including written, visual-oral and simultaneous. The authors also analyzed the best post-editing programs and platforms, such as SDL Trados Studio, MemoQ, MateCat, and drew attention to the benefits of using TAUS practices to improve the quality of translation. A step-by-step procedure for working with a text is proposed, which includes determining the target audience, translation strategy and identifying potential errors in MT.

Machine translation and post-editing play an important role in the formation of translation competence, in particular through the skills of effective use of technologies and platforms. Increasing awareness of typical MT errors allows post-editors to work more efficiently and save time for checking the translation. This study confirms the importance of continuous development of translators in the direction of using the latest technologies to achieve high translation quality.

Keywords: machine translation, post-editing, translation competence, artificial intelligence, computational linguistics.

© Головаш І., 2025 р., © Щербина Т., 2025 р.

Ігор Головаш – старший викладач кафедри іноземних мов Харківського національного університету Повітряних Сил імені Івана Кожедуба, Харків, Україна; grafart28@gmail.com; <https://orcid.org/0000-0002-4849-3321>.

Ihor Holovash – Senior Lecturer, Foreign Languages Department, Ivan Kozhedub National Air Force University, Kharkiv, Ukraine; grafart28@gmail.com; <https://orcid.org/0000-0002-4849-3321>.

Тетяна Щербина – кандидат філологічних наук, доцент кафедри українського мовознавства і прикладної лінгвістики, Черкаський національний університет імені Богдана Хмельницького, Черкаси, Україна; Tanya_Bevz@i.ua; <http://orcid.org/0000-0003-0008-5983>.

Tetyana Shcherbina – Candidate of Philology, Associate Professor, Department of Ukrainian Linguistics and Applied Linguistics, Bohdan Khmelnytskyi Cherkasy National University, Cherkasy, Ukraine; Tanya_Bevz@i.ua; <http://orcid.org/0000-0003-0008-5983>.